

4. Ніколаєску І. О., Соловей Ю. О. Синергія якісних та кількісних методів наукового дослідження у сфері дошкільної освіти: від теорії до практики. *Академічні візії. Секція Освіта / Педагогіка*. 2025. Вип. 44. С. 1–10. DOI:<https://doi.org/10.5281/zenodo.16334633>.

5. Синергетика і освіта : моногр. / за ред. В. Г. Кременя. Київ, 2014. 348 с. URL: https://www.pedagogic-master.com.ua/public/Kremen_Synergetyka.pdf.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-606-8-44>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Соболь Євген Юрійович

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
ректор Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна*

Крушеніцький Владислав Сергійович

*доктор філософії з права,
асистент кафедри загальноправових дисциплін
та державного управління,
факультет права, бізнесу та адміністрування
Цentrальноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна*

Ефективне функціонування системи інформаційної безпеки держави можливе лише за наявності чітко структурованої нормативно-правової бази, яка визначає компетенцію суб'єктів публічної адміністрації, порядок їхньої взаємодії та межі втручання у сферу комунікацій. В умовах цифровізації, зростання кількості кіберінцидентів і посилення інформаційних загроз така база набуває стратегічного значення.

Система нормативно-правового забезпечення інформаційної безпеки України має багаторівневу структуру. Верхівку цієї системи становить Конституція України, яка закріплює фундаментальні засади національної безпеки, свободи слова, права на інформацію та захисту приватного життя. Саме конституційний рівень формує методологічне

підгрунтя всієї системи інформаційної безпеки, визначаючи баланс між інформаційною відкритістю суспільства та гарантіями його безпечного розвитку.

Відповідно до статті 8 Конституції України в державі визнається і діє принцип верховенства права [1]. У сфері інформаційної безпеки це означає, що будь-які обмеження свободи вираження поглядів, доступу до інформації чи цифрової комунікації можуть встановлюватися виключно на підставі закону, бути необхідними в демократичному суспільстві та пропорційними легітимній меті. Стаття 17 Конституції України закріплює, що захист суверенітету, територіальної цілісності, економічної та інформаційної безпеки належить до найважливіших функцій держави [1]. У такий спосіб інформаційна безпека набуває конституційного статусу й постає інституційною основою державної політики у сфері кіберзахисту, протидії дезінформації та захисту критичної інформаційної інфраструктури [2, с. 457].

Стаття 34 Конституції України гарантує кожному право на вільний збір, зберігання, використання і поширення інформації, водночас допускаючи його обмеження законом в інтересах національної безпеки, громадського порядку та захисту прав інших осіб [1]. Це положення узгоджується з практикою Європейського суду з прав людини, зокрема у справах *Handyside v. the United Kingdom* (1976) та *Sunday Times v. the United Kingdom* (1979) [3; 4], у яких свободу вираження поглядів розглянуто як одну з фундаментальних засад демократичного суспільства, що може бути обмежена лише за умов законності, необхідності та пропорційності. Своєю чергою, стаття 32 Конституції України закріплює право на невтручання в особисте і сімейне життя та на захист конфіденційної інформації [1], що формує конституційну основу інформаційної безпеки особи.

Наступним рівнем правового регулювання є законодавче ядро, яке конкретизує положення Конституції України та визначає механізми реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки. До ключових нормативно-правових актів належать Закон України «Про національну безпеку України» [5], який визначає інформаційну безпеку одним із провідних напрямів державної політики та закріплює систему суб'єктів її забезпечення; Закон України «Про інформацію» [6], що встановлює правові засади інформаційних відносин, принципи достовірності, повноти, своєчасності інформації, свободи її поширення та законності обмеження; Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» [7], який формує операційно-правову рамку функціонування національного кіберпростору, визначає базові дефініції, коло суб'єктів кібербезпеки та механізми реагування на кіберінциденти.

Особливе місце у цій системі посідає Закон України «Про захист персональних даних» [8], що визначає гуманітарно-правовий вимір

цифрової безпеки та спрямований на захист приватного життя й інформаційної автономії особи. Водночас закони України «Про електронні комунікації» [9] та «Про критичну інфраструктуру» [10] забезпечують правове підґрунтя функціонування цифрових мереж, захисту критичних систем і впровадження ризик-орієнтованого підходу у сфері безпеки.

Підзаконні нормативно-правові акти становлять операційний рівень системи правового забезпечення інформаційної безпеки. Вони конкретизують законодавчі приписи, визначають координаційні механізми, стандарти технічного захисту інформації та порядок реагування на кіберінциденти. До цієї групи належать укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України та акти центральних органів виконавчої влади. Серед них особливого значення набувають Указ Президента України № 47/2017 «Про Доктрину інформаційної безпеки України» [11], Указ Президента України № 392/2020 «Про Стратегію національної безпеки України “Безпека людини – безпечна країна”» [12] та Указ Президента України № 447/2021 «Про Стратегію кібербезпеки України» [13]. Зазначені акти визначають пріоритети державної політики, закріплюють принципи координації, публічно-приватного партнерства, технологічної адаптивності та гармонізації з європейськими стандартами.

Попри сформованість нормативної бази, чинне правове поле у сфері інформаційної безпеки характеризується низкою суттєвих проблем. По-перше, спостерігаються термінологічні неузгодженості у вживанні понять «інформаційна безпека», «кібербезпека», «захист інформації» та «технічний захист інформації». Зокрема, Закон України «Про національну безпеку України» розглядає інформаційну безпеку як стан захищеності життєво важливих інтересів, тоді як Закон України «Про інформацію» фактично зводить її до гарантій права на інформацію. Це зумовлює різномірне тлумачення відповідної категорії та ускладнює формування єдиної концепції інформаційної безпеки. Аналогічна проблема простежується і в співвідношенні понять «кібербезпека» та «інформаційна безпека», що призводить до дублювання нормативних приписів і фрагментації державної політики у сфері цифрової безпеки.

По-друге, наявні інституційні диспропорції в системі державного управління, пов'язані з перетином повноважень між Службою безпеки України, Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації, Міністерством цифрової трансформації України та Радою національної безпеки і оборони України [7; 14; 15]. Це знижує рівень координації, породжує правову невизначеність і послаблює здатність держави оперативно реагувати на інформаційні та кіберзагрози. Крім того, недостатньо визначеною залишається роль органів місцевого самоврядування у сфері інформаційної безпеки, хоча саме на місцевому рівні функціонує значна частина об'єктів критичної інфраструктури [6; 7].

По-третє, простежуються процедурно-нормативні колізії. Зокрема, у сфері захисту персональних даних виникає напруження між правом на приватність і правом на доступ до інформації [6; 8]. Водночас бракує системного узгодження між секторальними законами, що регулюють електронні комунікації, медіасферу та кібербезпеку. Це зумовлює фрагментарність правового регулювання, ускладнює правозастосування та знижує ефективність міжвідомчого моніторингу.

Отже, нормативно-правова база України у сфері інформаційної безпеки є достатньо розвинутою та структурно впорядкованою, проте потребує подальшого вдосконалення. Її розвиток має ґрунтуватися на принципах системності, наукової обґрунтованості, технологічної адаптивності та гармонізації з правом Європейського Союзу. У цьому контексті доцільними є уніфікація термінології, чітке розмежування повноважень між суб'єктами публічної влади, стандартизація процедур реагування на кіберінциденти та посилення координаційних механізмів.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Пашенко Є.М., Корольов С.С., Гашенко С.В., Мороховський М.Л., Прозванюк О.В. Правові основи інформаційної безпеки, інформатизації та зв'язку в електронно-магнітному середовищі та кіберпросторі як складова забезпечення виконання завдань підрозділами сил оборони і безпеки України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. №12. С. 456-459. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-12/104>
3. Handyside v. the United Kingdom : Judgment of 7 December 1976. Application №. 5493/72. *European Court of Human Rights. Series A. №24*. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57499>
4. Sunday Times v. the United Kingdom (№1): Judgment of 26 April 1979. Application № 6538/74. *European Court of Human Rights. Series A. №30*. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57584>
5. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
6. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
7. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
8. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17/ed20250614>
9. Про електронні комунікації : Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>
10. Про критичну інфраструктуру : Закон України від 16.11.2021 № 1882-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text>

11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» від 25 лютого 2017 р.: Указ Президента України № 47/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text>

12. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: указ Президента України № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

13. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14.05.2021 «Про Стратегію кібербезпеки України»: указ Президента України №447/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>

14. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12/ed20251213#Text>

15. Питання Міністерства цифрової трансформації України: постанова Кабінету Міністра України від 18.09.2019 № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-606-8-45>

ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ РИТЕЙЛУ В УКРАЇНІ

Соколовська Єлизавета Костянтинівна

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

3 курсу спеціальності «Менеджмент»,

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

Машта Надія Олександрівна

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри документальних комунікацій та менеджменту

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

Сучасний роздрібний ринок переживає трансформацію від ролі посередника між виробником і споживачем до моделей «надання готових рішень». Це пов'язано з розвитком економії часу, де час стає ключовим ресурсом. В Україні актуальність впровадження «готових рішень для споживачів» посилюється умовами війни та енергетичних криз.